

Skolkuratorers erfarenheter av arbetet mot mobbning - En kvalitativ undersökning

Av: Carolina Skog & Ulrika
Rydje

Ht-10

Handledare: Anders
Olsson

ABSTRACT

Authors: Ulrika Rydje and Carolina Skog

Title: School counsellors experiences with the work against bullying – A qualitative study.

Supervisor: Anders Olsson

Assessor: Elizabeth Martinell Barfoed

The purpose of this study was to find out more about which role the school counselor has in the work against bullying and harassment. We also wanted to find out how the collaboration works in these questions between the school counselor and other school personnel, such as: the principal, school nurse and teachers. We wanted to get a deeper understanding of what it is like to be the only one with the social perspective. We also wanted to know the positive and negative aspects of being alone in the pedagogue arena. To get a deeper understanding of our theme, we used semi-structured interviews. We interviewed eight school counselors and analyzed the interviews with help of previous research and organizational theory, the structural perspective and new institutional theory. The results of our study show that the school counselor has a major role in the fight against bullying and harassment. It also shows that cooperation between the school counselor and other school personnel often work well and that they often have close cooperation in efforts to fight bullying and harassment.

Keywords: school counselor, role, bullying, cooperation, organization

Förord

Vi skulle vilja ge ett stort tack till alla skolkuratorer som gjort denna studie möjlig. Ni har generöst delat med er av tankar, åsikter och upplevelser, vilket vi författare varit oerhört tacksamma för!

Vi skulle även vilja tacka vår handledare, Anders Olsson, som kommit med idéer, kunskap, tankar och åsikter.

Ulrika och Carolina

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte	2
1.2 Frågeställningar	2
2. Bakgrund	2
2.1 Kuratorn i skolan förr – nu	2
2.2 Styrdokument	4
2.2.1 Skollag	4
2.2.2 Diskrimineringslag	4
2.2.3 Likabehandlingsplan	5
3. Tidigare forskning	5
3.1 Kuratorns arbete i skolan	5
3.1.1 Kuratorns roll	5
3.2 Arbetet kring mobbning	6
3.2.2 Vad är mobbning?	7
3.2.3 På tal om mobbning och det som görs	7
3.2.4 Arbetet i elevhälsoteam	8
3.2.5 Styrdokument eller hyllvärmare?	8
4. Metod	9
4.1 Metodval	9
4.2 Tillvägagångssätt	10
4.3 Urval	12
4.4 Förförståelse	12
4.5 Validitet och Reliabilitet	12
4.6 Etiska överväganden	13
4.7 Två författare	14
5. Teoretiska utgångspunkter	14
5.1 Strukturella perspektivet	14
5.1.2 Samordning	15
5.2 Tomhetens triumf	16
6. Resultat och Analys	17
6.1 Den komplexa rollen	17
6.2 Styrdokument som skyltfönsteraktivitet?	22
6.3 Friktioner i samverkan	24
6.3.1 Samverkan med rektorer?	24
6.3.2 Krock mellan professionella arenor	25
6.3.4 Professionella allianser	27
7. Avslutande diskussion	29
Referenser	33
Bilaga 1	

1. Inledning

När flera individer är tillsammans, särskilt om de inte själva fått välja medlemmarna i gruppen, måste man räkna med att det kan uppstå tendenser till mobbning (Olweus 1994 s.51).

Mobbning är ett ämne som är omdiskuterat och i allra högsta grad aktuellt. Kränkande särbehandling och trakasserier på skolor, mellan elever är ett problem som vi tror alltid funnits. Enligt skollagen skall alla barn och ungdomar ha rätt till en skola som garanterar en likvärdig utbildning med hög kvalitet i en trygg miljö. Detta till trots så går det att läsa artiklar om elever som blir mobbade i skolan, som exempel i DN 2010-02-02 "IG för arbetet mot mobbning" Artikeln beskriver en granskning Skolverket gjort av 50 skolor runt om i Sverige. Den visade på att flera skolor brister i arbetet mot mobbning. I en annan artikel från Sydsvenskan 2010-07-08 "Allt fler anmäler sin skola" anges det att antalet anmälningar till Skolinspektionen och Barn- och elevombudet bara ökar. Den största gruppen anmälningar gäller kränkande behandling. BEO menar att ökningen tyder på en större medvetenhet hos elever och föräldrar att man har rätt till en trygg miljö, snarare än att miljön har blivit tuffare. Dock tyder det även på att lärare och övrig skolpersonal inte har tillräcklig kompetens för att åtgärda och förebygga mobbningsproblemen (Olweus 2009a). Forskning visar även att det inte är fler än 30 procent av alla mobbningsoffer som ger sig till känna, vilket visar att de fall som anmäls bara är toppen på ett isberg (Smith & Shu Shu 2000).

Akademikerförbundet SSR gjorde 2010 en undersökning av 550 skolkuratorers arbetssituation. Undersökningen visade på att åtta av tio skolkuratorer upplever att deras arbetsbörda blivit större de senaste åren. Detta anser de bero på att eleverna har en större problematik, fler mår sämre och den psykiska ohälsan har ökat. Sex av tio skolkuratorer upplever även att deras arbetsbelastning ökat på grund av sociala medier som exempel Facebook, Twitter och sms, eftersom detta leder till fler kränkningar, trakasserier och mobbning. Flera av skolkuratorerna anser att deras tid inte räcker till och väljer därför bland annat bort att arbeta förebyggande mot mobbning (Akadem SSR 2010)

Skolkuratoren är den på skolan som ska tillföra en social och psykosocial kompetens på individ-, grupp, organisations- och samhällsnivå och ska främja elevers lärande och utveckling. I detta arbete ingår det att skapa möjlighet till förändring och utveckling från en helhetssyn, både i det enskilda elevarbetet och i det övergripande förebyggande arbetet. Skolkuratorns skall genom samarbete inom och utanför skolan medverka till att uppsatta mål

för verksamheten uppfylls (Sveriges Skolkuratorers Förening, D-Wester 2005) Skolkuratoren står för den psykosociala kompetensen på skolan och skall tillsammans med elevhälsan arbeta för en god arbetsmiljö och se till att eleverna mår bra. Dock är det så att skolkuratoren saknar en egen teknologi som avgränsar arbetet mot andra yrkesgrupper. Flera av yrkeskategorierna på en skola utför psykosociala arbetsuppgifter och därför kan det uppstå olika typer av domänkonflikter. Skolkuratoren har professioner omkring sig som anses vara starkare eftersom de är fler, legitimerade eller har en egen teknologi. Andra styr skolkuratorns arbete genom att skolkuratorerna anpassar sig efter de förväntningar som finns (Backlund 2007). Med bakgrund i detta vill vi i vår uppsats, undersöka hur arbetet mot mobbning är organiserat på en skola, med utgångspunkt i det arbetet som skolkuratoren utför.

1.1 Syfte

Vårt övergripande syfte är att undersöka vilken roll skolkuratoren har i arbetet mot trakasserier och kränkande behandling utifrån ett organisationsteoretiskt perspektiv.

1.2 Frågeställningar

Vilken är skolkuratorns roll för att förhindra trakasserier och kränkande behandling och hur hanterar de dessa händelser när de uppstår?

Vilken beredskap finns för att hantera trakasserier och kränkande behandling i form av handlingsplaner?

Vilken samverkan finns kring arbetet med trakasserier och kränkande behandling, hur är detta arbetet organiserat?

2. Bakgrund

Vi har valt att ha med skolkuratorns historia för att få en övergripande bild av hur dennes arbetsuppgifter har utvecklats genom tiden, och för att få en större förståelse för vad skolkuratorns roll i skolan är. Genom denna bakgrund kan man se hur skolkuratorsyrket utvecklats och gör det lättare för att få förståelse för hur det ser ut idag.

2.1 Kuratorn i skolan förr – nu

Skolhälsovården har funnits sedan 1800-talet och var då inriktad på hälsa och hygien. En förändring skedde 1920 då fokus flyttades från skolmiljön till individen. Det var hård

disciplin. Målet var att eleverna skulle utvecklas till friska, arbetsdugliga och arbetsvilliga medborgare. De första skolkuratorerna i Sverige anställdes på försök i början av 40-talet. De arbetade då i förskoleklasser och hjälpklasser. Deras uppgift var då att ansvara för eftervård av hjälpklassernas elever och deras anknytning till arbetslivet (Backlund 2007).

Införandet av skolkuratorer i förskoleklasser och hjälpklasser fick mycket bra respons och under 1940-talet infördes även kuratorer vid de högre allmänna läroverken i Stockholm. Även detta fick positivt bemötande från såväl lärare som elever och deras föräldrar. Utöver de yrkesvägledande uppgifterna, värnpliktsfrågor och kontakterna med arbetsförmedlingen skulle kuratorerna även uppmärksamma elever som inte klarar sig så bra i skolan, ”skolsociala samordningar” och även åt elevers fritidssysselsättning. Nu betonas den personliga kontakten med eleverna, och även samarbetet med medicinsk och psykologisk personal. Kuratorn förväntades även att ge lärarna information om elevernas sociala förhållanden (ibid.).

Eftersom införandet av skolkuratorer fick ett så positivt bemötande utökade man 1944/45 försöksverksamheten till att även innefatta folkskolorna i Göteborg. Folkskolans kuratorer hade då uppgiften att hjälpa de unga som inte bedömdes få en tillräckligt god omvårdnad och tillsyn i hemmet (ibid.).

Begreppet ”elevvårdande uppgifter” förekom första gången i 1957 års skolberedning. Uttrycket stod för en god omvårdnad av eleverna samt likvärdighet och delaktighet, oberoende av individuella förutsättningar. I detta fall var kuratorns uppgift att lära känna elevernas fysiska och psykiska tillstånd och även deras hemmiljö, vilket sedan skulle rapporteras till lärarna för att de skulle kunna anpassa undervisningen och utforma den efter elevens behov (ibid.).

Under 1950-talet började kuratorsverksamheten bredda ut sig över Sverige och verksamheten blev permanent. Riksdagen fattade under 1960-talet beslutet om att göra kuratorn till en befattning, och på 70-talet blev kuratorn etablerad som den som elever och föräldrar kunde vända sig till med sociala frågor. Kuratorn hade fortfarande en kontrollerande roll, men arbetsuppgifterna handlade i första hand om att vara samordnare för informerande-, stödjande- och rådande insatser. Kuratorn skulle även vara en länk till barnavården, och göra utredningar som dels kunde användas internt men även skickas till socialnämnden (ibid.). Vid utformningen av 1970 års skollag började man tänka mer i banor om att arbeta mer förebyggande. Idén om att eleverna skulle anpassas till skolan förändrades till att skolan var till för eleverna och därmed att skolan och arbetssättet skulle anpassas till dem. Det fanns

även en tanke att åtgärder skulle utformas tillsammans med eleverna och att föräldrarna skulle kopplas in i ett tidigare skede (SOU 1974:53).

Enligt den nya skollagen ska elevhälsan, som innefattar psykosociala insatser, ha *tillgång* till en kurator (SFS 2010:800) Enligt denna nya lag skall arbetet inom elevhälsan vara förebyggande och hälsofrämjande. För att nå detta mål är det viktigt att det finns rätt kompetens för att kunna utföra detta arbete. Elevhälsan sammantaget, där kuratorn ingår och står för den psykosociala kompetensen, ska se till att skolan bidrar till att eleverna får det stöd de behöver samt skapa goda och trygga uppväxtvillkor (Prop. 2009/10:165).

2.2 Styrdokument

Vårt syfte är att ta reda på skolkuratorns roll i arbetet mot mobbning, och därför vill vi även lyfta fram de styrdokument som reglerar kuratorns arbete samt vilka riktlinjer som finns att följa hur mobbning skall hanteras.

2.2.1 Skollag

Regeringen har beslutat om en ny skollag som träder i kraft den första juli 2011. I den nya skollagen regleras nu även arbete mot kränkande behandling. I den nya skollagen ska skolans huvudman se till att verksamheten arbetar målmedvetet för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Med detta menas att man skall arbeta förebyggande, upprätta en likabehandlingsplan där man redogör för de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling. All personal på skolan som får vetskap om att en elev blir mobbad skall anmäla detta till rektorn. Rektorn är sedan skyldig att anmäla vidare till huvudmannen om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Huvudmannen skall därefter genast utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och vidta de åtgärder som krävs för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Om detta inte uppfylls så är huvudmannen skyldig att betala skadestånd till det barn eller den elev som utsatts för kränkningarna (SFS 2010:800).

2.2.2 Diskrimineringslag

Enligt diskrimineringslagen skall huvudmannen för skolan se till att varje verksamhet arbetar för att aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för barn oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning. Det innebär att skolorna skall göra allt för att ingen skall bli diskriminerad eller trakasserad. Denna lag

föreskriver även att skolorna är skyldiga att upprätta en likabehandlingsplan som skall innehålla en översikt över det som behövs göras för att främja lika rättigheter och möjligheter för barn och elever, dels förebygga och förhindra trakasserier (SFS 2008:567)

2.2.3 Likabehandlingsplan

Likabehandlingsplanens syfte är att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling i skolan. Rektor, lärare och elever ska tillsammans hjälpas åt att ta fram en likabehandlingsplan, för att uppnå en trygg skolmiljö. I planen ska det stå vad skolan ska göra för att alla elever ska behandlas på lika villkor oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. De rutiner för likabehandling som skrivs i planen skall underlätta när det händer något eftersom man då vet vem som är ansvarig för vad och vem som gör vad (Skolverket 2010)

3. Tidigare forskning

Under arbetet med vår uppsats har vi letat forskning kring skolkuratoren och dennes roll, men inte funnit mycket. Bristen på forskning kring det ämne som vi valt att skriva om i denna C-uppsats gör vår uppsats än mer intressant eftersom vi bidrar med ny kunskap i ämnet. Vi har tagit med den forskning vi funnit kring skolkuratoren och dess roll, men bristen på forskning har lett till att vi även letat bredare och tagit med forskning som vi anser vara relevant för vår uppsats. Den forskning vi tagit fram är relevant på det sätt att den bygger på kunskap om skola, mobbning och elevvård. Genom denna forskning får vi en större förståelse för vårt valda område.

3.1 Kuratorns arbete i skolan

Den forskning som går att hitta kring skolkuratorer i Sverige är mycket tunn. Trots idogt letande står det inte mycket att finna. Den forskning som gjorts är en avhandling som tangerar vårt ämne och som vi tagit med eftersom vi anser den vara relevant för vår uppsats. Vi har även hittat en bok som vi anser vara relevant som beskriver socionomens arbete i skolan.

3.1.1 Kuratorns roll

Skolkuratorns roll är i princip outforskad i Sverige. Den forskning som finns är till största delen gjord av pedagoger, utbildningssociologer och psykologer. Dock har forskare inom

socialt arbete inte ägnat så stort intresse åt detta område (Backlund 2007). Skolan borde ses som en arena för socialt arbete. Skolkuratoren är det sociala arbetets främsta representant i den svenska skolan. Backlund (2007) menar att skolkuratorernas organisatoriska tillhörighet kan få en betydelse för vilka förväntningar som får styra och varifrån skolkuratoren får legitimitet för sitt arbete. En extern anställning, såsom i ett resursteam, kan ge kuratorn andra allianspartners genom de kollegor och den chef som finns i teamet, som står fristående till skolan.

I Yvonne D-Westers bok, *Socionomen i skolan*, beskrivs skolkuratorsrollen som komplext och många gånger svår. Samtidigt som man utifrån ett individperspektiv arbetar för att fånga upp och stödja elever i behov av särskilt stöd, måste man också ha ett förebyggande perspektiv i sitt arbete för att kunna medverka till att skolan utvecklas till en god miljö för lärande och utveckling för alla elever. Det är den bredd som utmärker skolkurators kompetens och funktion i skolan (D-Wester 2005). Att vara socionom i skolan innebär att man är ensam på pedagogernas arena. Detta medför att man är ensam i sin profession på en stor arbetsplats. Detta innebär att man verkar i ett system som till stor del har ett annat synsätt på vad som är rätt att göra, lämpligt att säga, vad som är bäst för den enskilde eleven, vad andra utanför skolan borde göra i olika elevärenden (ibid.). De arbetssätt som skolkuratoren har kan möta motstånd eftersom det är ett annat sätt att arbeta på än det traditionella arbetet inom en skola. Ofta när ett ärende aktualiseras hos skolkuratoren görs det i form av ”beställningar av insatser” och då är ofta redan problemformuleringen gjord, utifrån beställarens synsätt. Istället för att ta emot och utföra en ”beställning” utan vidare är det istället socionomens uppgift att sätta eleven i fokus och se hela sammanhanget, samt lyfta in elevens och föräldrarnas perspektiv och inte bara skolans. Detta arbetssätt kan möta på motstånd eftersom det är annorlunda för andra yrkesgrupper inom skolan (ibid.). Skolkuratoren skall vara den som lyfter upp ett annat perspektiv och använder sin professionella kompetens. Det ligger en fara i att man inte orkar stå emot andra yrkesgruppers förväntningar och inte finner andra lösningar (ibid.).

3.2 Arbetet kring mobbning

Den forskning som vi vidare valt att ta med är den forskning som ligger inom samma område som vi vill placera vår egen inom, och anser den därför vara relevant.

3.2.2 Vad är mobbning?

Trots att mobbning är något som varit känt under en lång tid var det inte förrän relativt nyligen som det började forskas på ämnet. Dan Olweus, professor i psykologi, är en pionjär inom mobbningsforskningen och har forskat på ämnet sedan 1970. Olweus definierar mobbning som; ”en elev blir mobbad när han eller hon upprepade gånger eller under en viss tid utsätts för negativa handlingar från en eller flera andra elever”(Olweus 2009b s.57). En hörnsten i Olweus synsätt är att mobbning inte är en konflikt mellan två jämställda parter utan ett övergrepp. Det är därför det omedelbart måste stoppas och förhindras, förhandlingar duger inte. Många forskare inom fältet har tagit fasta på Olweus definition av mobbning och många använder sig av det mobbningsformulär som Olweus själv utvecklat och använder i sin forskning (ibid.).

Olweus har under sina år som forskare kommit fram till vad som kännetecknar en mobbare respektive vad det finns för kännetecken hos den som blir mobbad. Den största gruppen som blir mobbade är de som är ängsliga och försiktiga, de som är känsliga och som har svårt för att hävda sig. De kanske gråter när de blir angripna och utvecklar så småningom låg självkänsla. De upplever sig som oattraktiva och misslyckade, trots att det inte alls utifrån ter sig så. Olweus undersökningar visar att de flesta mobbare redan på högstadiet är inblandade i småkriminalitet som vandalisering, snatteri och inbrott, de provar narkotika och börjar berusa sig. Vid 24 års ålder är de klart överrepresenterade i kriminalregistret (ibid.).

3.2.3 På tal om mobbning och det som görs

Skolverket gav 2009 ut en kunskapsöversikt, ”*På tal om mobbning och det som görs*”, i vilken de beskriver hur mobbning kan förstås ur olika perspektiv, samt hur synen på mobbning historiskt har förändrats. Skolverket har av regeringen fått ett uppdrag att utbildningssatsa mot mobbning, med ambitionen att sprida kunskap om förebyggande och åtgärdande metoder, vilka är evidensbaserade och kvalitetssäkrade. Skolhuvudmän skall få utforma sitt arbete så att förebyggande, samt åtgärder mot mobbning skall utföras i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. En slutsats i texten är att mobbning inte är ett entydigt begrepp, mobbning är ett uttryck som alla känner till men det råder olika uppfattningar om hur mobbning skall definieras och vad som orsakar den. Den dominerande forskningen om mobbning utgår ifrån individperspektivet, och förklaringar till mobbning söker man i psykologiska egenskaper. Flera forskare lyfter fram dysfunktionella familjer, som exempel oförmåga att sätta gränser och hårdhänta uppfostringsmetoder. Forskning av

mobbing ur ett genusperspektiv beskriver att pojkar oftare använder våldshandlingar, medan flickor oftare använder sig av utfrysning. Samtliga skolor i Sverige skall bedriva förebyggande arbete mot mobbing och kränkande behandling. Omfattningen av detta arbete varierar på olika skolor beroende på hur vanligt det är med mobbing. Skolor har idag möjlighet att själva utforma arbetet mot mobbing, eller använda något av de program som finns, förutsatt att de följer de lagar och förordningar som gäller. Skriften beskriver att skolor efterfrågar program mot mobbing, men skolledare som fattar besluten om det finns ett behov att ett program, ser en svårighet i att välja vilket program som ska användas. (Skolverket 2009)

3.2.4 Arbetet i elevhälsoteam

Hjørne och Säljö (2009) har forskat kring arbetet som utförs i elevhälsoteam, deras sätt att resonera, dokumentera och fatta beslut har betydelse för dels enskilda elever men också för skolan som helhet. Elevhälsoteamen som skall vara en arbetsgrupp som är multiprofessionella med företrädare från olika kompetensområden. Hjørne och Säljö menar att de olika företrädarna skall bidra med en analys och ge förslag från sina egna kompetensområden, och genom detta skall förståelsen för barns problem öka och förslagen på åtgärder vara mer välgrundade och professionella. Detta till trots så talar man inom elevhälsan inte för sitt eget perspektiv utan det som bestäms vid dessa möten är något som bestämts utifrån en ”gemensam röst”. De olika professionerna inom elevhälsan ifrågasätter inte varandra och letar efter alternativa lösningar. Hjørne och Säljö (2009) menar vidare att man har uppfunnit sätt att prata om problem som är funktionellt i gruppen. De anser att samtalsformen inom elevhälsan är konsensusinriktad, vilket medför att de som yttrar sig i en fråga tillför kommentarer som bekräftar vad de tidigare redan sagt. Man ställer sig inte heller tveksam till det som tidigare sagts och ber inte om förklaringar och försöker inte heller synliggöra som exempel lärarens roll genom frågor kring undervisningens upplägg.

3.2.5 Styrdokument eller hyllvärmare?

Arne Forsman (2003) har skrivit en avhandling med titeln ”Skolans texter mot mobbing - reella styrdokument eller hyllvärmare?”. Avhandlingen avser en studie där Forsman analyserar, tolkar och beskriver vad som kommer till uttryck i den obligatoriska skolans texter i form av handlingsplaner, åtgärdsprogram, metoder, modeller med flera mot mobbing. Det övergripande syftet med studien var att beskriva, analysera och tolka vad som gestaltas i kommuners, rektorsområdets och enskilda skolans texter för att förebygga och åtgärda

mobbing. Forsman kom fram till att forskarnas och organisationernas kriterier för vad mobbing är verkar stämma ganska bra överens: kan innefatta våld, är systematiskt och är utsträckt över tid. Även makperspektivet och ojämlikheten finns underförstått medan uppsåtet att skada nästan inte alls är uppmärksammat (ibid.). Forskarnas, organisationernas och myndigheternas definitioner skiljer sig dock åt när det gäller syn på mobbing. Förbehållet om mobbing verkar ha mer att göra med den uppmärksamhet fenomenet har fått än företeelsen som sådan och forskningen inom området. Några anser att alla former av negativa handlingar är mobbing, medan andra är väldigt specifika i sina redogörelser om vad som är mobbing. Många definitioner anger dock inte klart när graden/kvaliteten av konflikter övergår till mobbing (ibid.).

Forsman (2003) kom även fram till att det brister i skolan när det gäller att upprätta texter för att förebygga mobbing i skolan. Detta kan vara en förklaring till att resultatet med arbetet mot mobbing inte har blivit bättre. Skolan har stor erfarenhet och kunskap om hur mobbing kan yttra sig. Information om riktlinjer och värdegrunder finns i vissa texter, men i övrigt lyser de med sin frånvaro. Det finns brister i insikten att mobbing finns i skolan, viljan att arbeta förebyggande mot mobbing och även avsaknaden av direktiv om *hur* man arbetar förebyggande mot mobbing (ibid.). Forsman (2003) menar vidare att det finns stort behov av kompetenshöjande insatser riktade mot skolan när det gäller mobbing.

4. Metod

Metod betyder tillvägagångssätt. Metod kan ses som den konkreta proceduren för hur man systematiskt samlar in information för att lösa olika forskningsproblem. Metoden är nödvändig, men inte tillräcklig för att bedriva forskning, det är en del av processen i att finna kunskap. Metodiken hjälper oss att utveckla ett vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt (Meeuwisse et al. 2007).

4.1 Metodval

Samtal är ett gammalt sätt att skaffa sig systematisk kunskap. Trots detta har termen intervju ett ganska sent ursprung, så sent som i början 1600-talet. Kvalitativa intervjuer användes i varierande grad inom samhällsvetenskapen under 1900-talet. Idag används dock kvalitativa intervjuer i allt större utsträckning inom samhällsvetenskaperna som forskningsmetod. Den

kvalitativa forskningsintervjun söker förstå världen från undersökningens personernas synvinkel, utveckla mening ur deras erfarenheter, avslöja deras levda värld som den var före de vetenskapliga förklaringarna. Forskningsintervjun bygger på vardagslivets samtal och är ett professionellt samtal. I intervjun konstrueras kunskap i interaktion mellan intervjupersonen och intervjuaren. Intervjun är ett utbyte av åsikter mellan två personer som samtalar om ett tema av ömsesidigt intresse (Kvale 2009).

För att kunna genomföra vår undersökning har vi använt oss av kvalitativ metod, i form av intervjuer. Med hjälp av den kvalitativa metoden har vi haft en möjlighet att gå djupare in på ämnet vilket passade bäst för vår studie. Syftet med undersökningen var att fördjupa oss i skolkuratorns roll i arbetet med trakasserier och kränkande särbehandling. Vi har genomfört våra intervjuer utifrån en semistrukturerad intervjuguide. Denna metod innebär att man utgår från specificerade frågor, men den gav oss ändå oss en möjlighet att utveckla och förtydliga de svar som ges. Detta har skapat ett utrymme för intervjupersonen att besvara frågorna med sina egna ord, men har även möjliggjort en dialog mellan intervjupersonen och oss som intervjuare (May 2001).

Genom semistrukturerade intervjuer har vi fått en större förståelse och har kunnat gå djupare in på ämnet hur kuratorn ser på sin roll, än vad vi hade haft möjlighet att göra om vi hade använt oss av kvantitativ metod. Vi kan även se nackdelar med att använda kvalitativ metod. En nackdel med kvalitativ metod är flexibiliteten som kan göra det svårt att jämföra utsagor. Informationen kan till exempel ha kommit fram under olika situationer vilket gör att tolkningen av data blir mer komplicerad (Holme Magne & Solvang Krohn, 1997, Bell 2006).

4.2 Tillvägagångssätt

När vi började med uppsatsarbetet började vi att titta på tidigare forskning. Vi kom fram till att den forskning som fanns kring skolkuratorer var svår att hitta. Däremot finns det en hel del forskning om mobbning. Vi började fundera på vilken inriktning vår uppsats skulle ha, och började skriva ner tankar och idéer. Vår första tanke var att undersöka både hur skolkuratorer och lärare ser på kuratorns roll, men vi ansåg att det skulle bli en för bred inriktning. Vi valde istället att gå djupare in på skolkuratorns roll för att tidigare forskning var ganska tunn om hur denna jobbar med arbetet mot mobbning. När vi väl hade bestämt vår inriktning så började vi

ta kontakt med eventuella intervjupersoner. Det gick lätt att få ihop intervjupersoner, det var många som ville ställa upp. Vid intervjuerna utgick vi ifrån en intervjuguide. Totalt genomförde vi åtta intervjuer med skolkuratorer från fyra olika städer. Intervjuerna tog ca 30-50 minuter och alla intervjuer gjordes på kuratorernas kontor på de olika skolorna. Ju fler intervjuer som vi gjorde, desto mer bekväma i situationen som intervjuare har vi känt oss, vilket kan innebära att de sista intervjuerna möjligen kan ha högre kvalitet än de första. Detta kan göra att vi har ställt andra följdfrågor, vilket innebär att vi har fått ut annan information vid de sista intervjuerna än vid de första. Vi har funderat kring frågan om det är vi som intervjuare som har ändrat oss och blivit ”bättre”, eller om det är intervjupersonerna som har varit olika.

De svagheter som vi kan se hos oss som intervjuare är bland annat bristen på tidigare erfarenheter som just intervjuare. Kvale (2009) menar att det är viktigt att ha kunskap om ämnet för att kunna göra en bra intervju, för konsten att ställa andrafrågor och att följa upp intervjupersonens svar. Detta, tror vi, har spelat stor roll i vår möjlighet att utföra en ”bra” intervju. När vi ser tillbaka på de intervjuer vi gjort märker vi en stor skillnad från den första till den sista intervjun. I början var vi mer nervösa och spända inför varje intervjutillfälle och frågorna och följdfrågorna kom kanske inte lika naturligt som vi hade velat. I slutet kände vi oss dock mer avslappnade och allt flöt på ett mer naturligt och bekvämt sätt. Kvaliteten på de data som produceras i en kvalitativ intervju, beror på kvaliteten hos intervjuarens färdigheter och ämneskunskaper. De krävs omfattande träning för att bli högt kvalificerad intervjuare (Kvale 2009).

De kuratorer som vi intervjuade skilde sig också ganska mycket från varandra. Någon var mycket öppen med hur situationen på skolan såg ut och även hur den egna situationen såg ut. Andra, märkte vi, svarade svävande på några frågor. Detta gjorde att vi som intervjuare fick arbeta än hårdare för att få fram det material som vi behövde till vårt arbete. Kvale 2009 menar att vissa intervjupersoner tycks vara bättre än andra. Goda intervjupersoner är samarbetsvilliga och välmotiverade, de är vältaliga och kunniga. De kan ge långa och livliga beskrivningar av sin livssituation, men hur tilltalande intervjupersonen än må vara är det inte alls givet att de ger den mest värdefulla kunskapen om det aktuella forskningsämnet. Man kan alltså konstatera att den ideala intervjupersonen inte existerar. Olika personer lämpar sig för olika typer av intervjuer (Kvale 2009).

Vid intervjuerna har vi spelat in på mobil, eftersom vi inte ville missa viktiga detaljer utan få ett sammanhängande och komplett material, och få en garant att intervjun blev så komplett som möjligt. Fördelen med bandinspelningar är att de utgör ett bra underlag för tolkningar och vi som intervjuare har helt kunnat koncentrera oss på samtalet, och iaktta den intervjuades kroppsspråk under själva intervjun istället för att behöva föra anteckningar om det som sägs (May 2001 s.168). Dock finns det även negativa aspekter vid användandet av bandspelare under intervjun, vilket vi har beaktat. Det tar lång tid att skriva ut intervjuerna, forskaren kan förledas att tro att arbetet är gjort när intervjuerna är utskrivna, men då börjar arbetet med att analysera materialet (ibid.). Vi transkriberade intervjuerna efterhand som vi gjort dem, och analyserade dem sedan utifrån olika teman. Dessa teman valdes utifrån våra frågeställningar och resultatet ställdes sedan upp utifrån dessa teman.

4.3 Urval

Vi har valt ut kuratorer från skolor i olika städer, för att försöka få en så bred bild som möjligt. Vi valde dock även att kontakta kuratorer i vår närhet, på skolor som vi visste fanns. Vi är medvetna om att detta kan ha begränsat vår undersökning. Vi gjorde detta urval för att underlätta vår insamling av empiri. Vi utgick från skolor i vår närhet, men fortsatte att ringa tills vi fick tag i de åtta skolkuratorer som vi behövde till vår undersökning. Vi upplevde inte några problem att få kontakt med kuratorer, och de var mer än villiga att ställa upp på intervju.

4.4 Förförståelse

Det finns många sätt att intervjua, men alla sätt är inte bra. Nybörjare gör ofta misstaget att tänka ut frågor i förväg samt vad de intervjuade kommer att svara. Detta angreppssätt innebär att intervjuaren har en förutfattad mening av vad intervjupersonerna kommer att svara som grundar sig i intervjuarens egen förförståelse och teori. Den som intervjuar bygger sin förståelse kring vad som sägs, men måste även knytas till egen kunskap vilken kan bestå av vad hon läst, sett och hört (Aspers 2007). Den förförståelse vi har grundar sig i det vi lärt oss under socionomutbildningen, som gäller skolkuratorns roll har vi fått dels genom undervisning och dels genom praktik. Vi är medvetna om att de frågor vi formulerat och det sätt vi analyserat vårt material på färgas av den erfarenhet och de kunskaper vi bär med oss.

4.5 Validitet och Reliabilitet

Styrkan, överförbarheten och tillförlitligheten hos kunskap diskuteras inom samhällsvetenskapen vanligtvis i relation till begreppen validitet, reliabilitet och generalisering (Kvale 2009) Dessa begrepp är dock svåra att använda sig av i kvalitativ forskning. Reliabilitet handlar om forskningsresultatens tillförlitlighet och konsistens och ställs i relation till frågan om ett resultat kan reproduceras av andra forskare vid en annan tidpunkt. Reliabiliteten vid en kvalitativ intervju hänger på om intervjupersonen förändrar sina svar under en intervju och om de ger samma svar till olika intervjuare. En alltför stark tonvikt på reliabiliteten kan leda till att kreativitet och variationsrikedom hämmas. Det blir större kvalitet på intervjun om intervjuaren får använda sin egen stil och följa upp det som känns lovande. Validitet handlar om giltighet, och om styrkan och riktigheten i ett uttalande. Ett giltigt argument är välgrundat, hållbart och övertygande. Validitet inom samhällsforskning handlar om att den metod som används vid en undersökning undersöker det som den påstås undersöka (Ibid.).

För att öka reliabiliteten i vår undersökning kommer vi att vara noggranna med att beskriva de val vi gjort under uppsatsens gång. Vi vill också nämna att vi är medvetna om att våra egna tillkortakommanden kan påverka intervjuerna och att en mer erfaren intervjuare kanske skulle ha gjort på ett annat sätt.

4.6 Etiska överväganden

I vår uppsats kommer vi att ta hänsyn till vetenskapsrådets forskningsetiska principer och de fyra huvudprinciperna vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. (Forskningsetiska principer inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning). För att se till att informationskravet uppfylls så har vi vid den första kontakten med våra respondenter, som var via telefon, frågat om samtycke till att göra en intervju. Vi berättade om vår undersökning och vad det innebar att medverka i den. Vi informerade även respondenterna vid intervjutillfället, innan intervjun, om vår undersökning och vad den innebar. Vi har även gett respondenterna möjlighet att kontakta oss om de undrar över något kring undersökningen. Deltagandet har varit frivilligt, och respondenterna har haft möjlighet att avbryta såväl intervjuerna, och har även blivit informerade om att de kan avbryta sin medverkan när som helst. De personer som medverkat i vår undersökning kommer att få tillgång till vår uppsats, detta genom att vi kommer att skicka ut den när den är klar. För att uppfylla nyttjandekravet kommer vi att endast använda uppsatsen och det material vi samlat in inom ramen för vår utbildning. Det insamlade materialet kommer att analyseras och sedan endast att presenteras i form av en slutlig uppsats vid examination. Den information vi samlat

in anser vi inte vara av etisk känslig karaktär, men med hänsyn till våra respondenter så har vi valt att avidentifiera de kuratorer som medverkat i vår undersökning och genom detta uppfyller vi även konfidentialitetskravet.

4.7 Två författare

Under arbetet med uppsatsen har vissa uppdelningar fått göras för att på effektivaste sättet få ner och sammanfatta den data vi fått in och den litteratur som vi använt oss av. Båda författarna har medverkat vid samtliga intervjuer. Transkriberingen av intervjuer har fördelats. Analysarbetet har båda gjort både tillsammans och var för sig. Skrivarbetet har delats lika och vi har sedan kommit med kommentarer på varandras texter.

5. Teoretiska utgångspunkter

Vi har valt att analysera vår insamlade empiri och studera skolkuratoren utifrån ett organisationsteoretiskt perspektiv. Organisationsteorin hjälper oss att undersöka kuratorn och dennes roll i arbetet mot mobbning, samt hur det förhåller sig jämfört med de andra yrkeskategorierna som arbetar på en skola. Genom att använda oss av organisationsteori för att analysera det material vi samlat in anser vi att vi får en bred bild av vårt valda ämne.

5.1 Strukturella perspektivet

Det strukturella perspektivet har sina rötter i två olika traditioner. Upphovsmännen bakom dessa traditioner är Taylor och Weber. Taylor var upphovsmannen bakom tidsstudietanken vilket innebar att varje arbetsuppgift skulle delas upp i minuter och sekunder för att arbetet skulle bli så effektivt som möjligt, och genom detta gick det att få ut så mycket som möjligt av varje arbetare. Dessa arbeten ledde vidare fram till principer som specialisering, kontroll, makt och ansvarsdelegering. Den andra tradition som det strukturella perspektivet hämtar inspiration ifrån är ekonomen och sociologen Max Weber. Webers modell innehöll flera grundläggande byråkratiska egenskaper som fast arbetsfördelning, hierarki av tjänster, uppsättning av regler som styr verksamheten, skillnad mellan personliga och offentliga rättigheter och ägodelar, tekniska kvalifikationer, en syn på arbete som ett livslångt yrke med möjligheter till karriär (Bolman & Deal 2005).

Strukturen fungerar som en slags ritning över formella förväntningar och utbyten mellan olika interna aktörer och organisationen och externa aktörer. Interna aktörer kan vi i vårt fall

översätta till rektorer, kuratorer, lärare. Externa aktörerna kan vi i vårt fall översätta till elever och föräldrar. Strukturen innebär både begränsningar och möjligheter för organisationen, och sätten att organisera på är oändliga och begränsas endast av den egna kapaciteten och våra preferenser (ibid.). Sättet man strukturerar sin organisation bestäms av två frågor.

1. Hur man fördelar arbetsuppgifter (differentiering)
2. Hur man samordnar roller och enheter när ansvarsområdena är bestämda (integrering)

Fördelen med specialisering är att en arbetsuppgift eller en position styr in beteendet i vissa banor genom att föreskriva vad en individ skall och inte skall göra för att genomföra en uppgift på rätt sätt. Dessa föreskrifter kan ta sig olika uttryck; Arbetsbeskrivningar, procedurer, rutiner och uttalade regler. De formella reglerna begränsar individens arbetsutrymme, men samtidigt bidrar det också till att skapa förutsägbarhet, pålitlighet och likformighet (ibid.).

5.1.2 Samordning

När roller och positioner är specificerade ställs chefer inför ett andra avgörande val som avser hur rollerna och positionerna ska organiseras i arbetsenheten. Samordning och kontroll uppnås huvudsakligen på två sätt, vertikalt och lateralt (ibid.).

Vid vertikal samordning kontrollerar de högre nivåerna i en organisation medarbetarna på en lägre nivå, och detta sker genom formell makt, policy, regler och planerings- och kontrollsystem. Det mest grundläggande sättet att integrera individer och enheters insatser är genom att tillsätta en chef, någon som har en formell makt. Dessa formella makthavare har sedan det formella ansvaret för att verksamheten drivs i enlighet med de mål som satts upp. Regler och policy begränsar handlingsfriheten och bidrar till att skapa förutsägbarhet. Regler styr arbetsvillkoren och specificerar hur man normalt ska gå tillväga för att utföra en arbetsuppgift, hantera olika frågor samt hur liknande situationer ska behandlas lika (ibid.).

Bolman & Deal (2005) menar vidare att människors beteenden i anmärkningsvärd utsträckning förblir opåverkade av regler, befallningar och system. Laterala tekniker såsom formella och informella möten, samordningsfunktioner och nätverksorganisationer har utvecklats för att fylla det tomrum som uppstår när vertikala tekniker inte fungerar. De laterala samordningsteknikerna är oftast mindre formaliserade och mer flexibla än maktbaserade system och regler. Informell kommunikation och formella möten är hörnstenarna i den laterala samordningen. Arbetsgrupper med specificerade uppgifter uppstår när det uppstår nya problem eller möjligheter som kräver att olika funktioner eller specialiteter samarbetar. Samordningsroller och samverkansenheter får andra enheter att

integrera sina insatser genom att påverka och förhandla. Dessa växer fram för att stödja det arbete som utförs i formella grupper (ibid.).

Enligt Bolman & Deal (2005) finns det en del strukturella dilemman som kan uppstå när man söker efter ett tillfredställande sätt att samordna roller och relationer.

1. Svårigheten att hitta en balans mellan fördelning av arbetsuppgifter och sedan samordna dessa.
2. Hitta en balans mellan att personalen har för mycket att göra och för lite att göra.
3. Att vara tydlig med vilka mål som ska uppfyllas så att inte personalen skapar sina egna roller och preferenser, utan att för den delen göra så att personalen följer instruktioner på ett stelbent sätt.
4. Finna en balans mellan självständighet och beroende. Styrningen skall inte vara för stram men inte heller för fri.
5. Att få personalen att uppfylla målen, att finna en balans mellan att ha kännedom om målen och följa dem slaviskt fast de är irrelevanta.
6. Att finna en balans mellan att inte följa policy och procedurer slaviskt utan finna någon slags gyllene medelväg (ibid.).

5.2 Tomhetens triumf

För att kunna tolka den empiri och som vi samlat in har vi även valt att använda oss av Alvesson tillsammans med det strukturella perspektivet för att kunna få ett större djup och förståelse i vår analys. Alvesson (2006) utgår ifrån nyinstitutionell teori som innebär att organisationer utvecklar strukturer för att saker skall se bra ut och för att andra gör det. De begrepp vi valt ifrån Alvesson är,

Grandiositet, vilket innebär att olika fenomen ska framställas som så tjusiga som möjligt, inom ramen för vad som är rimligt. Grandiositeten förskönar och ger fenomenen ett gyllene skimmer. Detta innebär en del friseringar om världen, dimridåer läggs ut. Grandiositet kan innebära som exempel hur vi pratar om en verksamhet, fast det som sägs inte följs. Det handlar mer om att det ska se bra ut, att verksamheten gör på ett visst sätt bara för att andra gör så. Grandiositet innebär en jakt efter att hela tiden bli mer och bättre (ibid.).

Illusionsnummer, innebär att som exempel en organisation kan, genom att förmedla bilder och föreställningar ge sken av att något är positivt och att framsteg görs, utan att det egentligen har en faktisk substans. Organisationen ger sken av att man har de rätta värderingarna, är rationella och anpassar sig. Det som görs, görs för att det ska se bra ut. De bilder som

framställs är frikopplade, eller löst kopplade till det som egentligen pågår. Alvesson (2006), talar om pseudohändelser, pseudohandlingar och pseudostrukturer och visar att aktiviteter och utvecklade strukturer handlar mindre om att påverka en gripbar praktik utan man vill hellre visa på det rätta och tjustiga, eller åtminstone det som är legitimt och förväntat. Inom arbetslivet och organisationsvärlden kan etiska principer, jämställdhetsplaner och kvalitetsarbete ses som bra exempel.

Skyltfönsterarrangemang, med detta begrepp menas att som exempel en organisation istället för att göra något som är bra framställer det som att det är bra. Det är viktigare att det ser bra ut än att det faktiskt är bra.

6. Resultat och Analys

Detta kapitel är indelat i olika teman för att få en bättre överblick. De teman vi valt är indelade utifrån våra frågeställningar. Dessa teman är rollen som skolkurator, arbetet sett utifrån de styrdokument som finns att följa samt hur kuratorn samverkar med övrig skolpersonal.

6.1 Den komplexa rollen

Kurators arbete och roll beskrivs genomgående som mycket komplex. Det finns höga förväntningar på vad en kurator ska göra, men mycket lite kunskap om vad som egentligen faller under yrkets arbetsbeskrivning. En av intervjupersonerna beskriver det så:

Kurators roll är ju intressant att titta på för jag tror att det finns lika många förväntningar på kuratorsrollen som det finns lärare på skolan, så att leva upp till det är inte helt enkelt. Det gäller att vara rätt så trygg i sin egen roll (IP 5).

Samma kurator beskrev i flera fall som att det inte alltid är så lätt att stå emot och stå upp för sitt eget perspektiv, utan det fanns hela tiden påverkan från andra yrkeskategorier på skolan, och det låg en stor svårighet i att förändra de synsätt som finns på skolan. Kurators roll kompliceras även av att det är en egen profession och kuratorn skall stå upp för sitt perspektiv, samtidigt som detta görs så skall man vara arbetskamrat och komma in i

gemenskapen.

Alltså en kurator är inte här för att förändra världen. Vi gör bara vårt bästa och hoppas på det bästa. Men såklart, det känns väl som att man simmar mot strömmen, men jag har bra kondition och simmar mot strömmen (IP2).

Ett par av de intervjuade kuratorerna upplevde inga svårigheter med att vara ensam i rollen som kurator, utan de upplevde sig ha ett stort förtroende av övrig personal och hade mycket att säga till om. Dessa kuratorer hade en mycket lång yrkeserfarenhet och ansåg att det var detta som gjorde att de kunde känna sig så trygga i rollen, eftersom de hade stött på det mesta och arbetat med det mesta så fungerade de ofta istället som en informationskälla för övrig personal.

Eftersom att det inte finns någon klar arbetsbeskrivning, enligt kuratorerna, på vad en skolkurators arbetsuppgifter är kan det som skolkurator vara svårt att endast göra det som man är där för att göra. Lärarna lämnar gärna över så mycket som möjligt på skolkuratorerna och många lärare anser även att det är skolkuratorernas uppgift att ta hand om allt som inte handlar om undervisning. En intervjuperson berättar följande:

Jag känner att jag har mycket ansvar i det här för när jag kom så sa de till mig att det är jag som är chef för likabehandlingsgruppen och jag har bara känt motstånd liksom, att för då blir jag ju ansvarig på något vis för allt som har med det att göra och man kan inte lägga ansvaret på en person tycker jag, eller jag vill inte ha det ansvaret och det är likadant att man har också sett att det är likabehandlingsgruppen med mig kuratorn, i ledningen som ska ta hand om allt det här och då är det så lätt att bara droppa allt på oss, hela skolan måste vara engagerad och alla måste ta sitt ansvar och jag vill inte vara någon chef liksom, det utan jag vill jobba tillsammans, men jag är fortfarande någon slags chef för likabehandlingsgruppen även om jag inte kan ta till mig det (IP5).

Det gäller alltså att ha skinn på näsan och våga säga nej till sådant som inte ingår i arbetsuppgifterna. Det finns även uppgifter som ingår i en skolkurators arbetsbeskrivning,

som arbetet mot och med mobbning, som måste tas ställning till. Intervjuerna visar att skolan lägger ett visst ansvar på kuratorerna vid arbetet mot mobbning. Detta tas givetvis emot på helt skilda sätt. Några tycker att det är självklart att ha huvudansvaret i arbetet mot mobbning, medan andra beskriver det som en svårighet:

Min önskan hade varit att jag inte skulle göra själva mobbningsutredningen. Därför att där tar man ju ställning. Utan mer att jag skulle vara ett stöd för den mobbade och den som mobbar, så. Men i praktiken så funkar inte det för vi är inte så många som snabbt kan gå in och prata med eleverna, utan ibland är det också så att jag får göra utredningar och det blir inte riktigt bra (IP8).

Intervjupersonen menar att man istället borde lägga ett större ansvar på lärarna när det gäller att utreda mobbning, eftersom kuratorn inte känner eleverna på samma sätt som lärarna gör. Det är först när läraren känner att situationen är ohållbar och att de inte kan lösa den på egen hand som kuratorn och antimobbingteamet kopplas in. Kuratorerna är samstämmiga och säger att de försöker undvika att vara med i mobbingssamtal som kan göra att eleven kanske skulle tveka att söka upp kuratorn vid ett annat tillfälle. Kuratorn kan sägas vilja arbeta mer övergripande och förebyggande medan lärarna är de som arbetar med det direkta arbetet med mobbning eftersom det är de som är närmst eleverna. Dock är det så att även kuratorerna får hantera mobbning om de stöter på det eller om en elev själv kommer och berättar om mobbning. På frågan om vilken metod man använder sig av när man arbetar med ett mobbingärende så svarar en av intervjupersonerna:

Jag blir väl en produkt, en påse av allt det jag lärt mig under åren, det är inte så att jag håller mig till en viss metod (IP7).

Kuratorerna beskriver att de är vad man skulle kunna kalla självlärda i arbete mot mobbning. En av intervjupersonerna beskriver att man som kurator får gå en massa utbildningar mot mobbning men att man inte följer någon slaviskt utan plockar lite här och lite där och sätter ihop det på ett sätt som passar en själv. Istället var det erfarenheten och de olika fallen som fick bestämma tillvägagångssättet. IP7 beskriver även dilemmat med olika chefer och deras olika syn på hur arbetet mot mobbning skall bedrivas.

Och sen är det mycket som händer som inte är utvärderat, vilket jag kan tycka är, det kommer någon ny i kommunen och så ska det vara något som dom tror på och så ska alla, det har varit lösningsfokuserat och det har varit en massa olika trender här i kommunen där alla ska få någon slags utbildning och sen faller det igen, så tycker jag (IP7).

De metoder som används varierade från skola till skola, i princip alla körde som sagt på sin egen ”hopplockade” metod. Eftersom arbetet är så komplext så krävs olika metoder för olika situationer. En av de intervjuade kuratorerna menade även att de metoder som används inte kan användas på både pojkar och flickor utan det krävdes olika metoder även beroende på kön. En annan kurator, IP7, beskrev att det förändrade klimatet inom skolan, att det blivit rääare och tuffare samt att eleverna är mer kaxiga, gör att det krävs en helt annan typ av metoder. IP7 beskriver även att de tidigare använde sig av Farstametoden men att den nu inte längre fungerar.

Jag tycker att ett sånt samtal väckte på den tiden att de skämde, och jag tycker inte att ungar skäms lika mycket längre över vad de gör. Jag vet inte det är min subjektiva åsikt att man möter en annan tuffhet, en annan kaxighet nu. Så därför den effekten man uppnådde då, det var magiskt ibland att så lite kunde göra så mycket, men så att vi gör aldrig så mer (IP7).

Kuratorn upplever att det mer är hot i det man gör idag, genom att man hotar med att kontakta föräldrar om de inte slutar, man ger order och vädjar till en sida hos dem för att få dem att förstå att de inte kan fortsätta som de gör nu. Arbetet mot mobbning idag fungerar mer så att vuxenvärlden säger ifrån när det räcker. En kurator beskrev dock ett helt annat användande av en metod i arbetet mot mobbning, lösningsfokuserad metod, vilken beskrevs fungera utmärkt. Kuratorn beskriver att det blir enklare och roligare om fokus ligger på det som är bra istället för att bara hålla på att älta problem hela tiden.

Det som även beskrivs att man gör för att motverka mobbning på skolor är förebyggande arbete i form av olika program, vilket kuratorerna håller i oftast i samarbete med sjuksköterskan, externa föreläsare är också ett vanligt inslag. Ett par av kuratorerna menar att

det krävs mer än så för att motverka mobbning. Samma intervjupersoner beskrev en form av ovilja mot de gamla strukturer som lever kvar i skolan som exempel olika klassrumsövningar, fördelning av lag på gympan, sittplatser på bussen och grupparbeten. De menar att det vid flera tillfällen fanns situationer som gjorde att elever kände sig bortvalda.

/.../ jag trodde aldrig när jag började som skolkurator att man fortfarande använde sig av dessa övningar (IP7).

Ett par av kuratorerna menade att lärarna var fast i dessa gamla strukturer och det var svårt att komma ifrån för att man alltid gjort så, det gick på rutin, och det fanns inte så mycket nytänkande. De menade att lärarna har en viktig roll och behövde tänka igenom innan genomförandet av dessa övningar för att inte indirekt medverka till mobbning. De båda kuratorerna menade att det låg en svårighet i detta eftersom det var mycket svårt att ändra på det som utförts i alla tider och ansågs som det rätta. Bolman & Deal (2005) beskriver detta som ett strukturellt dilemma, nämligen svårigheten i att få de som arbetar i en organisation att uppfylla målen, det är en svår balansgång att uppfylla målen, att känna till dem och följa dem slaviskt fast de är irrelevanta. Det är därför viktigt att målen är tydliga så att inte personalen skapar sig sina egna mål och roller. Mobbning är det allra svåraste att arbeta med eftersom det är så komplext. Det verkar enkelt, ingen ska få vara taskig mot någon annan, då det är så att det är ett samspel. Eleverna agerar på olika sätt och är individer med olika upplevelser och tolkar saker på olika sätt. Kuratorn beskriver att vissa elever har svårt för att läsa signaler och tolka sociala relationer, och kan därmed känna sig mer utsatta och kränkta. Bakom detta tror kuratorn att det kan ligga en bredare problematik och det går inte alltid att följa planerna till punkt och pricka för att lösa upp problematik med mobbning. Kuratorn menar att det måste till en större förändring, en förändring av de strukturer som råder på skolan.

Det handlar om väldigt mycket tycker jag, vad man kan göra till exempel på idrotten, att man själv låter elever dela in sig i lag, vilket fortfarande pågår, vilket jag inte trodde innan jag började i skolan, dela upp er i par och par så är det en som står, så ingen liksom, som blir ensam, alltså det är många sådana saker som gör att elever känner sig utanför (IP8).

Enligt de styrdokument som skolan har att följa skall varje elevs trygghet och välmående

främjas inom skolans verksamhet. De intervjuer vi har gjort visar att det inte alltid är så enkelt att följa och leva upp till dessa fina begrepp. Det blir som Alvesson (2006) menar, ibland enbart *grandiosa* begrepp som det är svårt att leva upp till. Styrdokumentet beskriver hur skolan skall gå tillväga vid ett mobbningsärende, och det ser bra ut att kunna säga att man har en likabehandlingsplan för det ska ju alla skolor ha. I praktiken så ser det annorlunda ut eftersom man egentligen inte alls följer dokumentet utan arbetet mot mobbning görs ändå, på lite olika sätt. Alvessons begrepp *illusionsnummer* passar även in här på det sättet att man gör en likabehandlingsplan för att det ska se bra ut och för att man då har gjort det rätta, det som är legitimt och förväntat. Dock är det inte så enkelt utan det är ett komplext och svårt arbete som inte kan regleras genom att skriva dokument efter dokument, utan det krävs mer.

6.2 Styrdokument som skyltfönsteraktivitet?

Arbetet mot mobbning regleras i ett antal lagar bland annat i skollagen och diskrimineringslagen. Varje skola är skyldig att ha en likabehandlingsplan som reglerar arbetet mot mobbning och denna plan ska revideras årligen. Hur arbetet med likabehandlingsplanen sker ser ganska olika ut. En av kuratorerna vi intervjuade hade ett stort ansvar och hade arbetat väldigt mycket med revidering av likabehandlingsplanen.

Jag har möjlighet att jobba lite mer på sommaren, på sommarlovet och sådär, så jag har jobbat rätt så mycket med likabehandlingsplanen i somras, jag har varit med och reviderat den ganska ordentligt (IP5).

Rektorn är den som är ytterst ansvarig för arbetet med likabehandlingsplanen och är den som ska se till att det blir genomfört. Att bara en person tar ansvaret för revideringen kan ses som en svårighet, detta eftersom att det som skrivs i planen ska följas av hela skolan. Ett problem som kan uppstå är att lärarna tycker att det är svårt att arbeta efter de specifika riktlinjer som sätts upp i likabehandlingsplanen, i arbetet mot mobbing, eftersom att de inte alltid är med och utformar den. En nackdel med detta kan bli att det görs tvärs emot, vilket beskrivs av IP5:

Men lärarna vill ju undervisa, de vill ju inte vara kuratorer säger dom, och då har vi, alla säger ju inte så men man hör det ganska ofta att de tycker att det blir för mycket och jag tycker det är fel

sätt att tänka, jag kan förstå att de är belastade, att de har jättemycket de ska göra som, de ska skriva åtgärdsprogram, det är mycket som ska dokumenteras och det ska ja, allt vad dom ska göra men för att eleverna ska nå resultat så måste de ha en relation till sina elever (IP5).

Likabehandlingsplanen blir alltså, något som Alvesson beskriver som, skyltfönsterarrangemang. Man gör en likabehandlingsplan och skriver in det som ska vara med för att man måste, och sen gör man ändå som man vill. Alltså istället för att göra något som är bra så gör man något som framställs som bra. Det är viktigare att det ser bra ut än att det faktiskt är bra, detta eftersom det är något som alla skolor enligt lag måste göras men det visar sig att planen i själva verket inte har så stor betydelse.

Dock är det inte alltid så att det bara är en person som har hand om revideringen av likabehandlingsplanen utan många av skolkuratorerna berättar även att man hjälps åt. IP8 beskriver tillvägagångssättet i arbetet med likabehandlingsplanens revidering såhär:

Det är lärare, mest pedagoger är det, då har de en speciell arbetsgrupp som bara håller på med likabehandlingsplanen och jobbar med den, sen tittar ju jag på den och skolsköterskan och rektorerna och specialpedagogerna, man gör, det är liksom som ett, man kan säga att det är ett gediget grupparbete (IP8).

Enligt intervjuerna får vi en upplevelse att det är på de skolor där samarbetet fungerar som man även samarbetar med revideringen av likabehandlingsplanen. IP4 beskriver arbetet med likabehandlingsplanen;

Det är ett gemensamt arbete men det är rektor som ansvarar. Men alla har varit delaktiga i den, varenda människa som jobbar här på skolan (IP4).

Detta är även beroende av hur mycket rektor lämnar över och vilket ansvar som ges till lärarna respektive skolkuratoren. För att det ska vara optimalt skall personalen ha lagom mycket att göra och inte vara för styrda, det är viktigt att alla är delaktiga och får säga vad de tycker. Det är svårt att arbeta med, och efter något som man själv inte fått påverka. Bolman &

Deal (2005) menar att det är svårt att bara slaviskt följa uppsatta mål, det är viktigt att finna en slags gyllene medelväg.

6.3 Friktioner i samverkan

Som skolkurator ingår man i ett arbetsteam på skolan som kallas elevhälsoteam, där även sjuksköterska, syokonsulent och rektor ingår. Elevhälsoteamet träffas cirka en gång per vecka och då går man tillsammans igenom det som dykt upp kring enskilda elever. Utöver elevhälsoteamen beskriver även flera av våra intervjupersoner att man satt samman ett team på skolan som arbetar med mobbning, i vilket oftast lärare, rektor och sjuksköterska. I denna grupp tas de fall av mobbning upp som är för svåra att lösa och som kräver mer arbete. Kuratorn är den som är ledande och tar ansvar för denna grupp. Utöver detta har vi tagit upp samverkan med olika yrkeskategorier på skolan och beskriver dem under egna rubriker.

6.3.1 Samverkan med rektorer?

Samverkan ser olika ut på de olika skolorna och styrs till stor del av vad rektorn lämnar över. Även vad rektorn lämnar över skiljer sig överlag från skolan till skola. Någon av intervjupersonerna uttrycker det som att rektorn vill att kuratorn ska ha det ledande ansvaret över den grupp som är ansvarig för mobbningsärende medan en annan intervjuperson uttrycker att rektorn inte gärna lämnar över så mycket utan tar mycket ansvar själv. Rektor är den som ska fördela arbetsuppgifter och se till att saker blir gjorda. Den struktur som rektorn väljer blir en ritning över formella förväntningar och utbyten mellan skolkuratorer, elever och övrig skolpersonal (Bolman & Deal 2009).

Ur intervjuerna går det även att utläsa att de skolkuratorer som har en längre yrkeserfarenhet till stor del är ledande i arbetet mot mobbning och kan ta för sig mer och har en större auktoritet. Vi kan också se en skillnad i förutsättningarna mellan de skolkuratorer som är anställda av skolan och de som är anställda i ett fristående resursteam där legitimiteten kommer från annat håll. IP4 uttrycker detta;

Men jag tycker att vi har ett bra samarbete med rektorerna också men det är ändå inte bra att vara underställd rektor därför att man kan komma i konflikt för att man ser det på olika synvinklar så man ska ha, enligt vår uppfattning, och då talar jag för hela elevhälsan, så ska man ha en oberoende chef och en samlad elevhälsa. Vilket den nya skollagen säger att man ska ha (IP4).

IP4 har tidigare arbetat i resursteam, men på grund av ekonomiska skäl placerades kuratorerna ut på varsin skola. Detta eftersom att rektorerna ansåg att det var den bästa lösningen på problemet. IP4 menar snarare att det var ett oekonomiskt beslut eftersom att man i resursteamet arbetade kompensatoriskt och stöttade varandra i olika frågor gällande arbetet. Kuratorn menade vidare att det sätt arbetet är strukturerat och organiserat på har stor betydelse för hur arbetet kan utföras. Genom en anställning i ett fristående resursteam gavs kuratorn en större frihet och behövde inte rätta sig efter rektorns beslut, eftersom det är så att man inte alltid tänker och tycker lika i alla frågor. Trots att samarbetet fungerar bra så upplevdes det inte som bra att vara underställd rektor eftersom man lätt hamnar i konflikt. Kuratorn hade tidigare arbetat i ett resursteam och upplevde många fördelar med detta sätt att arbeta på, men på grund av ekonomiska skäl fick de anställda i elevhälsan gå tillbaka och arbeta med rektor som chef. Vid vertikal samordning så är det de högre nivåerna som kontrollerar de lägre och beslut tas genom den formella makt som beslutsfattarna besitter (Bolman & Deal 2005) Vid denna typ av beslut har arbetstagaren inte något att säga till om eftersom det oftast är ekonomin som styr och det som upplevs som effektivast.

6.3.2 Krock mellan professionella arenor

Samarbetet med lärarna beskrevs inte alltid på ett positivt sätt, många av skolkuratorerna kände att lärarna gärna ville lägga mycket arbete och ansvar på kurator. Medan någon annan beskriver det som att vissa lärare stänger ute kuratorn och inte lämnar över något ansvar alls. En av intervjupersonerna beskriver det såhär:

De har en hel del elever som trillat utanför på annat sätt, och har andra bekymmer. Och på så sätt kan jag knacka på dörren och glänta lite på den. Det handlar ju om att man inte får kränka dem utifrån deras profession (IP1).

Intervjupersonen beskriver komplexiteten i att komma nära vissa lärare som inte gärna vill lämna över något till kuratorn. Dessa lärare frågar inte gärna om råd eller ber om hjälp utan stänger hellre ute skolkuratorn och försöker lösa problemen själv. Ett annat problem som kom upp under en annan intervju var att många av lärarna inte kan se en helhets bild kring de elever som kanske är stökiga eller har det svårt i skolan på annat sätt. IP2 beskriver det såhär:

Kort sagt en pedagog kan vara mycket bra pedagog i matte och fysik, men den här sociala biten brister faktiskt de flesta (IP2).

Detta leder, naturligtvis, till att en samverkan mellan skolkurator och lärare inte fungerar optimalt. Samma intervjuperson svarar nej på frågan om hon har någon att samverka med och uttrycker sedan att det finns en barriär mellan elever och lärare och att det finns en svårighet i att:

jobba med vuxna (IP2).

Samma kurator finner en svårighet i att ändra på det synsätt som pedagogerna har, och på de oskrivna regler som finns. Bolman & Deal (2009) skriver om vertikal samordning som regler och policys som begränsar handlingsfriheten och bidrar till att skapa förutsägbarhet. Regler styr arbetsvillkoren och specificerar hur man normalt ska gå tillväga för att utföra en arbetsuppgift, hantera olika frågor samt hur liknande situationer ska behandlas. Dock är det så att alla regler och riktlinjer inte alltid följs utan precis som Bolman & Deal (2009) menar så finns det en svårighet att samordna när någon i arbetsgruppen har sina egna mål bredvid de som är uppsatta för verksamheten. Krocken mellan pedagogernas arena och socionomens är ofrånkomlig och barriären där emellan är något som måste överbyggas bit för bit. IP2 menar att det inte är lätt att ändra det synsätt som en pedagog har, nämligen att eleverna är i skolan för att lära sig, och att det hinder som kan finnas i vägen för lärandet som exempel svårigheter hemma eller på skolan inte ska stå i vägen för att ta in de kunskaper som pedagogen är där för att lära ut. IP8 beskrivning på samma fenomen är mycket talande;

Om man tänker, varför blir man lärare, oftast så är det för att man gillar skolan och för att man är duktig, man gillar att prestera, man är lite ordningsam och kommer kanske från ett lärarhem eller akademikerhem oftast har man inte sett så många andra slags hem kanske, men om man som socialsekreterare har varit hemma i de mest knasiga miljöer så har man en större förståelse för att alla ungar som kommer hit, har inte en mamma och pappa hemma som fixar frukost och ser till att de har ryggen packad och så (IP8).

Med detta menar kuratorn att det finns lärare som inte kan förstå att vissa barn kommer ifrån

hem där man inte lägger så stor vikt vid utbildning, där man inte kan hjälpa sina barn med skolan. Kuratorn beskriver att hon ofta hör undringar från lärarna om varför föräldrarna inte läser läxor med sina barn, de kan helt enkelt inte se det faktum att alla barn inte har det så lätt. En annan av kuratorerna, IP5, menar vissa lärare att de anser sig göra kuratorns uppgifter och klagar på att de inte vill vara kuratorer utan pedagoger. Dock kräver läraryrket att man måste kunna hantera olika situationer som uppstår. Det är när dessa situationer uppstår som lärarna känner sig belastade och vill lägga över det på skolkuratorn. De har sitt arbete att sköta de är pedagoger och inte skolkuratorer. Nu är det ju inte så att alla kuratorer beskrev samarbetet med lärarna som icke fungerande eller icke existerande utan på många skolan fungerar det naturligtvis mycket bra. IP3 beskriver samarbetet följande:

Så att även om man är ensam som kurator på sin skola så kan det se väldigt olika ut om man har någon att prata med. Jag har alltid någon att prata med. Det beror på hur man jobbar med ihop med resterande elevhälsoteam och så (IP3).

6.3.4 Professionella allianser

Samarbetet med skolsköterskan beskrivs mycket ofta som bra. Ett par av intervjupersonerna beskriver skolsköterskan som en viktig arbetspartner inte bara i arbetet mot mobbning, utan överlag. En av kuratorerna beskriver samarbetet med skolsköterskan:

Vi kompletterar varandra, tror jag. Det är bra att ha någon som står med ena benet innanför och ena benet utanför. Ja så vi har ett jättebra samarbete det har vi (IP4).

Kuratorn beskriver samarbetet som positivt för att det känns bra att ha någon att arbeta med som också är en profession som kommer utifrån så att säga. Eftersom man som skolkurator är ensam i sin yrkesroll och i många fall är tvungen att agera ensam så upplevs sjuksköterskan som en resurs som kuratorn samarbetar mycket med. Ett par av kuratorerna beskriver även att en samverkan med skolsköterskan finns i arbetet mot mobbning. Tillsammans med skolsköterskan arbetar kuratorn med som exempel förebyggande arbetet och utbildning av kamratstödjare.

På de skolor där skolkuratorerna upplever ett gott samarbete med övrig skolpersonal kan man

urskilja något som Bolman och Deal (2009) beskriver som lateral samordning. I en lateral samordning är strukturen oftast mer flexibel. Samarbetet är väl fungerande och alla hjälps åt när nya problem eller möjligheter dyker upp. Detta gör att konkurrensen mellan de olika yrkesgrupperna försvinner och man arbetar som ett team. Så säger IP1:

Jag ser ingen konkurrens där emellan, vi ser till elevens bästa och hur eleven upplever det (IP1).

De kuratorer som har sjuksköterskan att samarbeta med upplever vi har någon som precis som kuratorn inte har en profession som pedagog. Utan de två är så att säga utomstående och kan därmed finna en större förståelse för varandra.

7. Avslutande diskussion

Syftet med denna uppsats var att undersöka skolkuratorns roll i arbetet mot mobbning och trakasserier. Vi ville även ta reda på hur man på en skola samarbetar kring problemet med mobbning, vilka metoder man använder och hur arbetet är organiserat. Precis som vi skrev i inledningen är mobbning ett ämne som har varit aktuellt och omdiskuterat mycket länge. Samtliga skolkuratorer, vi intervjuade, uttryckte att arbetet för att förebygga mobbning var något centralt i deras arbete. Alla var även överens om att skolkuratorsrollen är komplex och många gånger svår. D-Wester (2005) beskriver det som att samtidigt som att man, som skolkurator, ska arbeta utifrån ett individperspektiv för att fånga upp och stödja elever måste man även arbeta förebyggande och medverka till att skolan utvecklas till en god miljö för lärande och utveckling för elever. Detta blir en dubbel roll, vilket även framgick av våra intervjuer. Denna roll upplevdes som svår, speciellt för de kuratorer som inte hade så många år i yrket. De kuratorer som kände att arbetet ibland var svårt och rollen något tung, saknade en arbetsbeskrivning. Rollen innebär att man som skolkurator kan möta på motstånd eftersom man har ett annat arbetssätt än det traditionella på en skola. Det är även pedagogernas synsätt som styr vad som är rätt att säga och göra (D-Wester 2005). Som skolkurator är det därför viktigt att kunna säga ifrån och verkligen vara införstådd med vad man ska och inte ska göra annars är det lätt att en massa arbetsuppgifter lämpas över som exempel konflikter mellan elever som lärarna anser vara kuratorns uppgift att ta hand om.

De skolor vi besökte verkade vara mycket medvetna och engagerade i arbetet mot mobbning. Mobbning är ett stort samhällsproblem och även ett socialt problem. Forsman (2003) skriver att det finns brister i insikten att mobbing faktiskt finns i skolan. Det finns även en avsaknad av direktiv om hur man arbetar förebyggande, samtidigt som det finns stort behov av kompetenshöjande insatser riktade mot skolan när det gäller mobbing. Vi fann att insikten om att mobbning finns skolans miljö i högsta grad existerar på alla de skolor vi varit på, det finns även en vilja att arbeta mot mobbning och trakasserier men det behövs hela tiden nya kunskaper för att förbättra och förnya allt eftersom skolan och dess elever förändras. Även om alla skolkuratorer hade gått någon form av utbildning i hur man hanterar mobbning, så var det sällan de använde sig av de metoder man lärt sig. Istället var det erfarenheten och de olika fallen som fick bestämma tillvägagångssättet. Det finns gott om texter och direktiv om hur man arbetar mot mobbning, vi tänker framförallt på likabehandlingsplanen. Trots att det stod en metod och ett tillvägagångssätt i likabehandlingsplanen arbetade man utifrån något annat. Enligt lag ska varje skola ha en handlingsplan mot mobbning och annan kränkande

behandling, diskriminering och trakasserier. I planen skall skolan redogöra för hur man ska agera om någon kränks eller mobbas på andra sätt. Detta menar vi bara är ytterligare ett dokument som ska skrivas och följas, men som i praktiken bara är ett dokument och som kanske inte egentligen har så stor betydelse. Forsman (2003) kom i sin avhandling fram till att skolans handlingsplaner mot mobbning enbart var så kallade hyllvärmare och inte hade så stor betydelse i praktiken. Detta kan vi bekräfta genom vår undersökning. Likabehandlingsplanen är enligt vår studie endast ett illusionsnummer och skyltfönsteraktivitet. Skolorna gör det som de måste, det som är förväntat och legitimt, för att det ska se bra ut. Skolan som organisation förmedlar en bild av att det arbete som görs är positivt och att man gör framsteg och har de rätta värderingarna. Dock är det så att arbetet mot trakasserier och kränkande behandling inte förändras på något sätt genom att det finns en likabehandlingsplan utan arbetet fortgår på samma sätt som det alltid gjort (jfr Alvesson 2006).

Skolan som verksamhet har en rad mål som ska följas och levas upp till men kanske det inte är möjligt att fullfölja dessa mål, utan de enbart blir mål att sträva efter, eftersom den struktur som råder, de relationer som finns inom skolan och att alla är olika och har olika erfarenheter med sig leder till att det är svårt att nå dessa mål. Kuratorn och lärarna arbetar utifrån samma mål, men det inte är helt klart vem som egentligen skall göra vad, är det lärarna eller är det kuratorn som skall ta hand om mobbning? Detta kan ses som ett av flera strukturella dilemman som kan uppstå och som vi uppmärksammat. Det ligger en svårighet i hur arbetsuppgifter ska ordnas och fördelas. Lärarna anser enligt kuratorerna att de ska se till att eleverna blir utbildade och går ifrån skolan med kunskaper och kuratorn ska se till att eleverna mår bra under denna resa. Deras perspektiv skiljer sig åt, kuratorn har bara en individ att rätta sig efter och värna om, medan läraren har en hel klass som har behov som skall tillgodoses, vilket i sig är en svårighet. En upplevelse är att det inte alltid går att förstå varandra och mötas, vilket självklart är viktigt för elevernas skull, detta synliggjordes genom vår undersökning. Vi upplevde det som häpnadsväckande att skolkuratorerna tycktes ha en metod att arbeta mot mobbning och annan skolpersonal en annan. Strukturen är alltså att alla skolor ska ha en likabehandlingsplan för hur man hanterar mobbning. Ändå gör alla skolor på sitt sätt, de utformar strukturen på sin skola efter lagarna som finns, det är dock upp till varje skola att bestämma hur man arbetar emot mobbning.

Att skolkuratorerna efterfrågade en arbetsbeskrivning var ganska klart. Som ensam socionom i skolan är det svårt att tacka nej till de arbetsuppgifter som övrig skolpersonal lägger på en.

Backlund (2007) skriver om detta i sin avhandling och beskriver att skolkuratoren saknar en egen teknologi, som avgränsar arbetet mot andra yrkeskategorier. Lärarna bedriver undervisning men kan precis som kuratorerna bedriva socialt arbete, vilket komplicerar till det för kuratorn. D-Wester (2005) menar att vara skolkurator är att vara ensam på pedagogernas arena och att det är socionomens uppgift att vara olik och tycka annorlunda. Skolkuratorns uppgift är att sätta eleven i fokus och se till elevens hela sammanhang, att lyfta in även elevens och föräldrarnas perspektiv och inte bara skolans för att skapa underlag och förståelse för den enskilde elevens skolsituation. Elevhälsoteamen ska ses som en arbetsgrupp som är multiprofessionella och som företräder olika kompetensområden. Förståelsen för barns problem skall öka och lösningarna ska vara välgrundade och professionella. Dock är det så att man inom elevhälsan talar med en gemensam röst och att man inte ifrågasätter varandra (Hjørne & Säljö 2009) Som medlem i ett arbetslag kan det vara svårt att ensam stå upp för ett perspektiv, samtidigt som man ska vara arbetskamrat och skapa en god relation. Vilket gör att de egna professionella åsikterna ibland kan hållas tillbaka.

Enligt Olweus forskning är de flesta mobbare redan på högstadiet är inblandade i småkriminalitet som vandalisering, snatteri och inbrott, de provar narkotika och börjar berusa sig. Vid 24 år är de klart överrepresenterade i kriminalregistret (Olweus 2009) Därför är arbetet mot mobbning oerhört viktigt, inte bara för offret utan även för de som utsätter andra för mobbning. Här anser vi skolkuratorns specifika kunskap ska komma in. Som utbildad socionom vet man att ett beteende inte alltid har en enkel förklaring, utan att det kan var bakomliggande orsaker som gör att personen utsätter andra för mobbning. Det är inte bara mobbningen i sig som är ett problem utan det ligger kanske en bredare bild bakom och mobbningen är bara ett symptom på detta. Skolverkets rapport lyfter fram just detta, där de menar på att en elev som kommer ifrån en dysfunktionell familj som exempel där man använder sig av mycket våld tar med sig detta även till skolan och använder sig av detta i samspelet med andra elever (Skolverket 2009) Alla situationer ser olika ut och olika metoder krävs i olika situationer, och detta gör arbetet mot mobbning svårt och komplext. Varje skola har själv möjligheten att utforma arbetet mot mobbning på sitt sätt så länge de följer de lagar och förordningar som finns. Dock finns det en osäkerhet hos skolledare vilka program som ska väljas (ibid.). Detta tyder på att det krävs någon form av utredning som kan klargöra och hjälpa till i valet av metod.

En sak vi tyckte var upplyftande, var att skolkuratoren och övrig skolpersonal hade ambitionen

att arbeta mot mobbning, trots att de tyckte det var svårt och komplext. Kuratorerna hade alla någon att diskutera sitt arbete med och det fanns inte heller någon nämnvärd konkurrens mellan de olika befattningarna utan man var eniga om att arbeta för elevernas bästa.

Referenser

Akademiker SSR 2010, *Ny undersökning om skolkuratorer*. <http://www.akademssr.se/text/ny-undersokning-om-skolkuratorer> Hämtad 2011-01-29

Alvesson, Mats (2006) *Tomhetens triumf: (om grandiositet, illusionsnummer och nollsummespel)*. Stockholm; Atlas i samarbete med Liber

Aspers, Patrik (2007). *Etnografiska metoder: att förstå och förklara samtiden*. 1. uppl. Malmö: Liber

Backlund, Åsa (2007). *Elevvård i grundskolan: resurser, organisering och praktik*. Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2007 Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-6760>

Bell, Judith (2006). *Introduktion till forskningsmetodik*. 4., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

Bolman, Lee G. & Deal, Terrence E. (2005). *Nya perspektiv på organisation och ledarskap*. 3., [rev. och uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

DN "IG för arbetet mot mobbning". <http://www.dn.se/nyheter/sverige/ig-for-arbetet-mot-mobbning-1.1038434> Hämtad 2010-10-25

D-Wester, Yvonne (2005) *Socionomen i skolan*. 1.uppl.,Stockholm: Gothia

Hjärne, Eva & Säljö, Roger (2009) *Att platsa i en skola för alla: Elevhälsa och förhandling om normalitet i den svenska skolan: (Med samtalsguide)* 2.upplagan. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. 2., [rev. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Kvale, Steinar (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund, Studentlitteratur

May, Tim (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*, Lund Studentlitteratur

Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Eliasson-Lappalainen, Rosmari & Jacobsson, Katarina (red.) (2008). *Forskningsmetodik för socialvetare*. 1. Utg. Stockholm: Natur & kultur

Olweus, Dan (1994) *Mobbning i skolan. Vad vi vet och vad vi kan göra*. Liber Utbildning

Olweus, Dan (2009a) Dömt att misslyckas. *Pedagogiska magasinet*. 2009:4 s.77

Olweus, Dan (2009b) Mobbning i skolan fakta och åtgärder. I *Utstött – en bok om mobbning*, red.

Thors, Christina. ss. 57-79. Stockholm: Lärarförbundets förlag.

Prop. 2009/2010:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet

SFS 2008:567 Diskrimineringslag

SFS 2010:800 Skollag

Skolverket (2009) *På tal om mobbning - och det som görs, en kunskapsöversikt*. Stockholm. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2224> Hämtad 2010-10-26

Skolverket (2010) Likabehandlingsplan. <http://www.skolverket.se/sb/d/830/a/10330> 2010-01-08

Smith & Shu Shu (2000) What good schools can do about bullying. Findings from a survey in English schools after a decade of research and action. *Childhood* 2000:7 193-212

SOU 1974:53 Betänkandet angivet av Utredningen om skolans inre arbete – SIA

Svenska Skolkuratorerers Förening http://www.skolkurator.nu/yrkesbeskrivning_2009.htm

Vetenskapsrådets forskningsetiska principer inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>